

31րդ. օր Օգոստոսի, 3րդ. տարւոյ իմ՝
Պապութեան գահ բարձրացման»

ՊԻՈՍ Ժ.

— 0 —

Օր մը, 1846ին, իտալական քաղքի
մի-մէկ ժամուն մէջ, իտալացի քահանայ
մը, զրօշակ մը կ'օրհնէր, հայրենիքին
ազատութեան նահատակներուն արունովը
կարմրցած, ժամը հնչած էր,

Հրահեր մարտին որոտաց

ու իտալացին պիտի վազէր կոտին դաշար

Ի սոսոր հողոյ հայրենեակս

Բառնալ գլուծ օտարին

Դրօշակակիրը՝ Յեղափոխ. քաղաքը Հոռմ.
ժամը՝ Սուրբ Պետրոս. քահանան՝ Պապ
մը. Պապը՝ Պիոս Ժ. :

Վաթմուն տարի ետքը:

Իտալական քաղքի մը մէկ ժամուն
մէջ, իտալացի քահանայ մը զրօշակ մը
կ'օրհնէր. Բաղաքը՝ Հոռմ. ժամը՝ սուրբ
Պետրոս. քահանան՝ Պապ մը, Պապը
Պիոս մը: Բայց զրօշակը՝ սանձագ. կա-
նանչ սանձագը, կարմիր ներկուած, երեք
հարիւր հազար քրիստոնէի արունովը:
Այդ արիւնարբու զրօշակը վաղը պիտի
սաւառնի քրիստոնէից դիակներու նոր
կոյտերուն վրայ. ու հայախոշոշ զրօշա-
կակիրը՝ Առաքելական օրհնէնքը կը ստա-
նայ Անկէ որ Բրիտանիոյ փոխանորդը կը
հաշակէ ինքզինքը:

Երբ, սուրբ Պետրոսի գմբէթին ներ-
քին, գահաբանական հրաշափառ Te Deum

Ձեռք Աստուած, գովարանեալ

պիտի հնչուի

Ձեռք Համիտ գովարանեալ

Ո՛վ Միտիթար, ո՛վ Ալիշան:

ՆԱԽԹԻ ԱՇԽԱՐՀԷՆ

Ետեմարան—վազաններ.— Բեղմնադր
ամուսն.— Արտադրութեան սահման.— Խոլըն-
դասներ.— Զրկութեաններ.— Հոր մը ո՞րքան
կ'արժէ.— Երագ.— Աղէտ.— Ո՛վ և ամենեւե
սանդի վճարողը:

— 0 —

Արդիւնագործութեան արտաժաման գոր-
ծին, բնականաբար նպաստեց երկաթուղին:
1883ին էր, որ Պաքու—Պաթում գիծը շին-
ուեցաւ: Նախքան Պաքուէն Պաթում փո-
խադրող 4000ի չափ շտեմարան—վազան-
ներ կան, մասնաւոր ձեւով շինուած: Ա-
սոնցմէ ամէն օր 4—500 հատ կը լեցուին,
նամբայ կ'իյնան: Ամէն նախաժամը չ'ունի
այս շտեմարան—վազաններէն: Եւ անոնք,
որ ստիպուած են ուրիշին դիմելու, ահա-
գին գումարներ կը վճարեն իբրեւ վարձ:
Նախաժամերէ ո՛չ նուազ արդիւնարբու ըս-
տացուածք մը ալ այս շտեմարան—վազան-
ներն են: Չունեցողները ունեցողներուն
գերին են:

Հիմա տեսնենք թէ Պաքուի հանքե-
րէն ելած նախի բնականութիւնը հետզհե-
տէ ինչ աստիճան աճեր է: Դիմենք թի-
ւերու:

Օրինակ, 1830էն մինչեւ 1850 թը-
ւականը ստացուած նախի քանակութիւնը
եղած է միայն 220,000 փութ (մէկ փու-

թը հաւասար է 12 օխայի): 1860ին այդ
թիւը կը բարձրանայ 250,000ի, 70ին՝
300,000, 75ին՝ 5 միլիոն փութ, 85ին՝
125 միլիոն, 90ին՝ 175 միլիոն, 95ին՝
265 միլիոն, իսկ 900ին արդէն 500 մի-
լիոն փութ:

1900 թուականէն վերջ, ստացուած
նախի քանակութիւնը զգալի առաւելու-
թիւն մը չ'ի ներկայացներ: Միայն կը յիշ-
ուի անցեալ 1904 տարին, որուն առաջին
վեց ամիսներուն մէջ 358 միլիոն փութ
նախի ստացուեցաւ:

Արդեօք Պաքուի նախահանքերու ար-
տադրութեան էն բարձր առաժնայն աճը է:
Ատիկայ անկարելի է հաստատել: Բնութեան
հարստութիւնը չափ ու սահման չ'ունի:
Միայն թէ, անկէ օգտուելու միջոցները
կաշկանդուելու չեն: Ահա՛ ինչպիսի:

Արդիւնագործութիւնը խանգարող պատ-
ճառները շատ են: Ի միջի այլոց, այս
վերջին ժամանակներս յաճախ տեղի ու-
նեցող բանուորական երկարատեւ գործա-
դուլները, հարակոյս չկայ սակայն, որ այդ
գործադուլները շատ բնական և արդարա-
ցի են: Նախաժամերը, որ բանուորներուն
արին քրտինքովը, երբեմն մինչեւ անգամ
անոնց կեանքի գնովը, իրենց ոսկիի տու-
րակները կը պարարցնեն, անոնց ունէ բա-
ւականութիւն չեն տար...: Բանուորները
զրկուած են նոյն իսկ մարդկային ամենա-
տարրական իրաւունքներէ...

Չնայելով այս խոչնդոտներուն, այնու
ամենայնիւ, նախի աշխարհի կենդանու-
թիւնը մեծ փոփոխութիւն մը չէ կրած, և
միշտ ալ նոր հորեր կը փորուին: Միայն
թէ, հիմա նախի հոր փորելու աշխատու-
թիւնը շատ մեծցած է, և ահագին ալ
ծախսերու կը կարօտի, վասն զի երթալով
միշտ աւելի խորունկ փորել հարկ էր ըլլայ:
Մէկ հորը երբեմն 100,000 րուպիէ ա-
ւելի գումար մը կը նստի:

Արդ, այսքան ծախսով հոր փորող
մը, երբեք չի կրնար վնասուիլ: Կրնայ.
բայց բացառութիւն է այդ: Ամեն հոր, որ
խանգարում մը չունի, այս կամ այն չա-
փով արդիւնք մը կուտայ անպատճառ:
Դիշեր ցորեկ մեքենան կը դառնայ, և քաշ-
ուած նախի, թէեւ գոյլ առ գոյլ, բայց
աւազաններ կը լեցնեն:

Պարզ է սակայն, որ նախաժամերը
այդքանով չեն զոհանար: Անոնցմէ էն հա-
մետը նոյն իսկ, սա մեծ երազովը կ'ապրի,
աւելի ճիշդ կը տանջուի, թէ արդեօք ե՞րբ
պիտի ծաղի այն գերեզմանիկ օրը, որ իր
«նօրի ֆանտազմը խելի», ոսկի անձրեւը
տեղայ, և ինքն ալ յանկարծ կրեսոս մը
դառնայ...

Հիմա, ինչպէս գիտէք, Պաքուի նա-
խարդիւնարբութիւնը կործանուած է, ծա-
նօթ աղէտներու հետեւանքով...: Այլուր,
ոչնչացեր են 2,000ի չափ հոր, նախով
լեցուն բազմաթիւ շտեմարաններ ու շատ
մը գործարաններ: Գլխաւոր 125 նախա-
ժամերէ 95ը այնպիսի վիճակի մը հասած
են, որ այլեւս անկարող են գործելու:

Վնասի քանակութիւնը, որքան ալ
մեծ ցոյց տան հասած լուրերը, չափա-
զանցուած չեն կրնար ըլլալ: Նախաժամին
աշխարհին մէջ անսահման հարստութիւն
կար:

«Կոխը մեր վերմակին վրայ է ե-
զեր» կ'ըսէ առածը: Այդպէս ալ, այս
գեթադութեանց մէջ Հայ նախաժամերն

են որ ամենէն աւելի տուժուած են: Նա-
խահանքերու մեծ մասը անոնց սեփակա-
նութիւնն էր: Եւ չէ որ հարուածն ալ
ճիշդ անոնց սրտին ուղղուած էր...

Օտարահպատակ նախաժամերը եղած
ֆանտերը կրնան զոցել իրենց լայն մի-
ջոցներովը, և կառավարութենէն այդ վնաս-
ութեան հատուցումը բնորոշելով:
Բայց Հայերը՝ Որմէ, և ինչ կերպով
կրնան անոնք հատուցում պահանջել...

Պաքուի Հայ նախաժամերու դրու-
թիւնը շատ ծանր է, մինչեւ իսկ յուսա-
հատական:

Բայց պէտք է որ անոնք յուսահատ
ձեռքերին ծալած նստին...

Ս. Մ. ՄԱՅԻԿԱՆ

ՍԱՀՄԱՆԱԳՐԱԿԱՆ ՌՈՒՍԻԱ

Եղափոխ աշխարհէն ընդար-
ձակ տեղեկութիւններ կը բերեն օ-
րաց իրերը: Հեռագրին օրը օրին
հաղորդած լուրերը կ'ընդարձակենք,
կամ կ'ամբողջացնենք:

*

Ռուս ժողովուրդը, Բեղրպուրէկ,
անտարբեր մնացած է, երբ լսեր է
թէ Չորը սահմանադրական ազա-
տութիւններ կը «հնարէ» ու Պ.
Վիլիամէն ալ նախարարապետ ան-
ուանուեր է: Տեսակ մը զեկտուտոր,
Լորիս—Մելիքօֆի տեսակէն:

Լուրերը ուշ առեն իմացուեր
են, Հոկտեմբեր 30ին: Եւ ահա կէս
գիշերին, հաղաւտութեամբ մարդիկ, ո-
րոնք ամէն դատակարարութիւն կը պատ-
կանին սկսեր են Նէվաքի գետափը
լնթմանալ, իրենց գլուխը տնենալով
կարմիր գրօշակներ կրող խումբ մը
որ Մարսէյի կ'երգէր:

Ժողովուրդը, այդ կարմիր գրօ-
շակները պարզած, գետափէն վար
կ'իջնէ: Ամէն ոք գլխարկը կը բանայ
և «Կեցցէ՛ 88ԴԱՓՈՒՈՒԹԻԻՆ» կը պո-
ռայ, բազմապէս ազատականութիւն, Եւ-
դափոխները գէմերնին կլլող զօրա-
վարներն ու ոստիկանները կը պար-
տուրեն գլխարկներն վար առնել և
ողջունել կարմիր Դրօշակը:

Կարմիր գրօշակը կը ծածանի
խաչին վրայ, որ կը բարձրանայ
Համալսարանին գաղտնիք. ահագնա-
թիւ բազմութիւնը ամբողջ հրապա-
րակը գրուած է: Ընդ ընդերքու
պարտադրութիւնը վրանին կարմիր
նշաններ կը կրեն, և կարգապահու-
թեան իրենք կը հսկեն, վասն զի ո՛չ
ոստիկան կայ, ո՛չ զինուոր: Ճարտա-
սան առեւտրականները, կրակ ու բոց
ճառեր կը խօսին այնպատառով որ
Համալսարանին մեծ դրանը մուտքին
վերել է:

«Ընկերներ», կ'ըսեն առեւտրան-
ները, խումբ խումբ դադեր պարտե-
ցէք ամբողջ քաղաքը: Հաւաքեցէք
ժողովուրդը: Ետքէն եկէք խաղանի
հրապարակին վրայ: Մեր պահան-
ջումները հանկէ պիտի հոշակենք:

Ծովային սպայ մը կը միանայ
ճարտասաններուն, և անոնց կ'աղ-
դարարէ չմտենալ նուազներու գո-
բանոցին, վասն զի իր ընկերները
որոշած են յեղափոխականներուն
վրայ կրակ ընել, վախճալով որ ծո-
վային զօրքերն ալ իրենց կը մեա-
նան:

Կ Ո Վ Կ Ա Ս

Պաթումէն, հոկտեմբեր 30 թը-
ւականով, կը հեռագրուի, թէ հե-
ռագրական հաղորդակցութիւնները
ընդհատուած են թիֆլիսի ու Նովո-
րոսիսքի հետ:

Ինչ հանուր գործադուլ Պաթու-
մի նախահանգստին մէջ:

Թիֆլիզ բոլոր վաճառատուննե-
րը, ճարտարագործական և առեւ-
տրական հաստատութիւնները, ինչ-
պէս և պետականները, ամենքն ալ
զոց են: Փողոցները հրազէն և ուժով
կը պայթին: Բանթոյները կապե-
լուն վրայ կըսկ կ'ընեն:

Կովկասի բոլոր երկաթուղիները,
ինչպէս և Անդրկասպեանը, ալ չեն
բանիր:

Թիֆլիզի ղեկուարտար կառա-
խումբը ճամբէն դուրս ելաւ: Բազ-
մաթիւ զօրք սպաննուեցան և վիրա-
ւորուեցան, ու թ վազան խորտակուե-
ցան:

ՄԱԿԵԴՈՆԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

Պոսէն Եւրոպայի քաջուած հե-
ռագիրները, թէեւ մերթ իրար կը
հերքեն, բայց և այնպէս կացութեան
ծանրութիւնը ցոյց կուտան:

Սուլթանը մերժած էր վեց դեա-
պանները հաւաքարար ունկնդրու-
թեան ընդունիլ: Բայց միեւնոյն օրը
Հոլանտայի դեսպանը, Եթովպիայ
պատուիրակը և Պոլկարիոյ գործա-
կատար իր քով հրաւիրուած էին:
Մեծ դեսպանները իրենց նկատմամբ
այս արհամարհական վարմունքէն
ստուկապէս նեղացած են:

Համալսարանի հեռագիր մը կը ծանու-
ցանէ, թէ իրր ցոյց մը այս մերժ-
ման գէտ, սուտական վեց մարտա-
նաւ եկեր խորխոխ նետելով շարք եր-
են էրէյի առջեւ:

Իսկ մասնաւոր հեռագիր մըն
ալ այս լուրին հերքում կուտայ:

Պէրլինի Նորա Տեօյէ Ալիսայնե
Ծայրակէ թերթը, կէս—պաշտօնական
օճով յօդուածի մը մէջ սուլթանին
վերմապէս կը յանձնարարէ Մակե-
դոնիոյ համար Պետութեանց առա-
ջութիւնը ընդունիլ, սպաննալով, թէ
հալաւակ պարագային, գործը նոր
փուլի մը մէջ պիտի մտնէ, թիւրքիոյ
համար անհաշուելի հետեւանքներով,
վասն զի Պետութեանց համաձայնա-
թիւնը կատարեալ է, և Գերմանիա
թէեւ տնտեսական շահեր ունի թիւր-
քիոյ մէջ, բայց ուղէ չուզէ, պիտի
յարի Պետութեանց:

Մակեդոնիոյ բարեկարգութեանց
հսկիչ Հիւրի վաշան ալ կը հաղորդէ,
թէ անհիմն է իր հրաժարմանը լուրը,
միայն թէ ինքը խնդրած է որ իր
պաշտօնը չվերանորոգուի, չըջանի
աւարտմանը: Այդ աւարտումը, այ-
տարի նոյնմանքի վերջը կուգայ:

Իտալիոյ մէջ ալ գեղեցիկութիւն
կայ Պոլիս անցած դարձածներու
համար, վասն զի չի ուզուիր որ այ-
պահուս խառնակութիւններ առ-
գան արապիքի քաղաքականութեա
մէջ:

Վերջին լուրերը կը հաղորդէ
որ սուլթանը առանելով Գերմանիոյ

ընթացքը, և միանգամայն նկատու-
ղութեան առնելով իր գետապաններէն
հասած տեղեկագիրները, հիմակ կա-
կուցած կերելուց, ու նոր առա-
ջարկներ պիտի ներկայացնէ Պետու-
թեանց:

ԱՆԳԼԻՍԻ ԵՒ ԹԻՒՐԿԻԱ

Կ. Պոլսէն կը հեռագրուի, թէ
Անգլիոյ գետապանը սուլթանին իմա-
ցուցեր է, որ Կ. Պոլսէն պիտի մեկ-
նի, առանց գործակատար մը ձգե-
լու: Ինչ որ յարաբերութեանց խը-
զում կը նշանակէ: Եթէ զոհացու-
ցիչ կերպով չկարգադրուին Այարնի
երկաթուղիներու խնդիրը, Ասիայի
ներքին մասերուն սահմանադրումը,
և Պարսկաստանի Թոքին ներքին նաւա-
րարութեան համար ամսական մարտա-
տուրքէ ապահովութիւն:

ԱԶԳԱՅԻՆ

Փահիրէի կրօնական ժողովը երեք
շաբթի գումարուեցաւ, նախագահութեամբ
Առաջնորդ Հօր, տոննապետութեամբ Տ.
Աւետիս Եպիսկոպոս Բաղանայի, և զբաղե-
ցաւ ամուսնական խնդիրներով:

Վրաստանի և Իմերէթի թեմին առաջ-
նորդ, Տ. Գարեգին արքեպ. Սաթուհեան,
Իրֆիլէն հոկտեմբեր 3/17 թուով հետեւեալ
հեռագիրը ղրկած է իր փոխանորդներուն և
գործակալներուն:

«Ն. Ս. Օթուխեան հրամանին հա-
մեմատ կը պատուիրեմ ձեզ, որ Պետա-
կան կրթական վարչութիւնէն ետ առնէք
գաղութական գոյքերն ու շէնքերը, մանրա-
մասն ցուցակադրելով զանոնք, և եթէ
ոկիցէ բան պակաս գտնէք, չլիծիք, այլ
ինձ ծանուցանէք, զրկելով բոլոր ցուցակ-
ները: Պետական կրթական վարչութեան
Թիֆլիզի տնօրէնը այս մտքը հարկ եղած
կարգադրութիւնն ըրած է իր կողմէն:

Նիւ-Եորք բնակող վաճառական Պ.
Թ. Թաւաշանեան, յանձն առած է հարկ
եղած գումարը նուիրել, հիմէն վերանորո-
գելու Կ. Պոլսոյ Գում-Գարու թաղին
Մայր վարժարանը, որ ինքն ալ իր նախ-
նական կրթութիւնը ստացած է:

Ազգային կեդրոնական վարչութիւնը
կը խորհի Բումանիոյ առաջնորդութիւնը
Տ. Գեորգ Կաթսկոպոս Երէցեանին յանձնել:

Եթովպիոյ Մենիլե կայսրը, գնահա-
տելով պալատի ոսկերչապետ Պ. Պաղտա-
սարեանի ծառայութիւնները, զայն իր փո-
ղերանոցին պէս կարգեր է: Պ. Պաղտա-
սարեան, այժմ կայսեր հրամանաւ, սկսած
է ոսկերչութեան պատրաստել, շրջաբերու-
թեան համար:

Թուրքիոյ աւստրիական հիւպատոս Պ.
Եակոբ Բասպալ վախճանած ըլլալով,
յուզարկաւորութիւնը կատարուել է մեծ
հանդիմանութեամբ, Երուսաղէմ՝ Հայոց
վանքին Մայր տաճարին մէջ, ի ներկայ-
ութեան օտար հիւպատոսներու և ժողո-
վրդի խոն բազմութեան:

ՀԱՅ ՄԱՍՈՒԼԸ

ԱՐՄԷՆԻԱ

Տխար Մկրտիչ փորձագետին,
որ Ամերիկա կը գտնուէր, Մարտի 21
վերադառնալով վերսկսած է «Արմէ-
նիա»-ի հրատարակութիւնը, որ ըստ
սովորութեան ամսուր երկու ամիս
արձակուրդով կը դադրի:

Առաջին թիւը հրատարակ ե-
լաւ:

Զաքարիայ թիւը մաղթենք, և
լիայոյս ենք որ Եզրպետի ընթեր-
ցողները Արմենիայի համար իրենց
ստանձնած պարտականութիւնը պի-
տի փութան կատարել:

ՌԱԶՄԻԿ

Ռազմիկը, որուն մօտապէս երե-
ման լուրը արդէն ծանուցած էինք,
հրատարակուիլ սկսած է Ֆիլիպէ,
հոկտեմբեր 15/28ին: Առաջին թիւը
ստացանք, բաւական լայնագիր է,
չորս սիւնակի վրայ:

Իբր յեղափոխարան թերթ,
լաւ խմբագրուած է. բայց ընդհա-
նուր գաղափարներ համար պէտք
է սպասենք յաջորդական թիւերուն:

Թաշուրթեան մաղթանքներ.
յուշադրով որ Զարդարեան մեզի յու-
սախար չի թողուր:

Նախ ուղղամտութիւն, ապա
տաղանդ:

ՇԻՐԱԿ

Սեպտեմբերի թիւը հրատարակ ելաւ,
հետեւեալ բովանդակութեամբ:

Գիրք մը, Մարգ Բ. (Ա. Արփիարեան).
Նոճաստան Բաճաւոս. (Ինտրա). — Բնա-
շըջութեան գաղափարին մէկ նոր նշանա-
կութիւնը (Ժ. տը Կօթիկէ). — Գիւնադի-
տութեան գաղափարները. Բարգմ. (Վ. Ելա).
— Նոր լաթ (Միք. Կիւրճեան). — Հանդի-
պումը, (Ս. Կարգի). — Եղերեթ, կարապ-
ները Բաճաւոս. (Վ. Տիրանեան).
ԱՄՍԵՍԻՆ. Նշմարենք (Օտարէն
Եոյս). Համշիրակ Բ. — Գիրքեր (Հ. Ս.
Էփրիկեան) Բնաշխարհիկ Բաճաւոս, Վ.
Թ. — Հանդէս Հանդէսներու. Հայ Հան-
դէսներ, Օտար Հանդէսներ, (Խմբագրու-
թիւն):

ԼՈՒՍՍԱՐԵՐ

ՕՐԱՑՈՅՑԸ

Եւ. 27 Հոկտեմբեր

Մոլորած մարդոց հետ մեղմո-
ւէն վարուէ:

Ուր. 28 Հոկտեմբեր

Փոքրիկ հարստածները խոշոր
կաղնիներ կը տապալեն:

ԱԶԳ

Բնական պատմութեան, աշխար-
հագրութեան և գոգչ. լեզուի հը-
մուտ օգնական ուսուցչուհի մը կ'ուզ-
ուի: Կ'ուզուի նաեւ երկրորդ լինումա-
կայուհի մը (dame gouvernante):
Դիմել Տնօրէնութեան:

Մանկավարժական վարժարան, Եւ-
րո-Ապպալա: (5-4)

ՆԵՐՔԻՆ

Եւմուական նախարարութեան պաշ-
տօնատան մէջ Միւսթէշարութեան նոր
պաշտօն մը հաստատուեցաւ, որուն կոչ-
ուեցաւ Լորտ Սէսիլ փաշա, տարեկան 2000
անգլիական ոսկի թոշակով:

Այսօր Մուհամմէտ Ալիի մահուան
տարեդարձը ըլլալով, Եղիպտոսի մէկ թի-
ւերուն մէջ, Ղուրանէն տուներու ընթերց-
մամբ, աղօթքներ պիտի ըսուին:

Որ նոր, կախաղան նոր, Երկուշաբ-
թի առտու, Թանթայի բանտին բակը, կա-
խաղան հանեցին Պէյուսի անուն Գեւազ մը:
Բամազանը սկսելէն ի վեր այս եր-
րորդ անգամն է որ մահապատկան մը դէմ
մահապարտութեան վճիռ մը կը գործադրուի:

Եթովպիոյ ծննդաբերութիւն. Տաման-
հօր Գեւազ կ'սկի մը եօթ գաւակ մէկէն
բերաւ. չորսը մանչ և երեքը աղջիկ, ա-
ռանց ո'ն է պակասութեան: Երկու մանչը
և երկու աղջիկը մեռան, Պետացածները ապ-
րելու դիտարկութիւն ունին:

Բարիդի բժշկական Ակադէմիան, վեր-
ջերս վեցեքին ծննդաբերութիւն մը կ'իմա-
ցնէր: Առաջին անգամն է որ եօթներէն
մը կ'արձանագրուի... Եթէ ստոյգ է:

Արշիպեղագոսի կղզիներէն յոյները
հետզհետէ Եղիպտոս կը գաղթեն, շատ
բազմաթիւ: Անցեալ շաբթու 343
գաղթական հասան, որոնք մեծ մասամբ
Սուաքիմ կ'երթան, հանրօգուտ շինու-
թեանց մէջ իր բանուոր:

Սուէզի Զրանցքէն նոյեմբեր 1 և 5ին
29-նաւ անցան, որոնց 17ը անգլիական,
5 զերման, 3 ֆրանսական, 1 աւստրիա-
կան, 1 շուէտական և 1 եգիպտական:
Նոյեմբեր 1-5ին Զրանցքին հասողը
եղած է 1,958,634 ֆրանք:

Աղերստագրի թաղապետութիւնը կը
ծանուցանէ, որ անհիմն են այն գրոյց-
ները, թէ օտարազգի զոգեր, կնկան ըզ-
գեցումներով ծագուած, տուններ կը մըտ-
նեն և գողութիւններ կ'ընեն:

ՆԵՐՔԻՆ

ՌՈՒՍԻԱ ՅԵՂԱՓՈՒ

Նոյեմբեր 6-7

Բեղրպուրկ. Միխայիլէն Թիֆլիզ,
Բուլնիայէն Թոմսք, հակասեմական ծանր
խռովութեանց զեպքեր կը պատահին,
«Հայրենասիրական կամ պահպանողական»
ըսուած ցոյցներուն պատճառաւ: Այդ ցոյ-
ցերը, ոտականութեան պաշտպանութեամբ
կը կազմակերպուին, և ցուցարար խում-
բերը Զարին դռնակին կամ պատկերին
ետեւէն կ'երթան: Բոսթոֆ Տօնի վրայ և
Թրեմէնուք հարիւրաւոր զոհեր կան:

Բեղրպուրկ. 6. Հէօնկֆօրս հրա-
տարակուեցաւ Զարին հրովարտակը, որ
կը վերահաստատէ Թիւրանայի նախկին
բոլոր ազատութիւնները: Սահմանադրա-
կանները զոհ են, բայց յեղափոխական-
ները ուրիշ զինուորներ ալ կը պահանջեն:
Բեղրպուրկի յեղափոխական շար-
ժումին պարագլուխները, երկուսն ցոյցը
ետ ձգել տալով, հաստատեցին թէ մո-

ղովրդակոյտներուն վրայ հզօրապէս կ'իշխեն:
Կ'ազդարարեն, թէ իրենց վերջին ճակա-
տամարտը ուղած օրերն են պիտի մղեն,
և սչ թէ զօրավար Թրեքօֆին գործին
ձեռք տուած օրը:

Պ. Վիթթէ նախարարութիւնը կազ-
մելու մէջ գեո յաջողութիւն մը չունեցաւ:
Պահպանողականները իրմէն կը փախչին,
ազատականները կը կասկածին և յետա-
դիմականները զինքը կ'ատեն: Կը սպա-
սուի, որ գործերը քանի մը շաբաթ այս-
պէս քաշկուտուին ու յեղափոխականները
այս Ժամանակամիջոցէն պիտի օգտուին,
իրենց կազմակերպութիւնը կատարելագոր-
ծելու համար:

Զարին նոր մէկ յայտարարութիւնը
կապահովէ, թէ վերանորոգութեան անպատ-
ճառ պիտի գործադրուին, հակառակ այն
ջանքերուն, զոր անոնց թշնամիները կ'ը-
նեն. բայց պէտք է որ կատարութիւնը
խաղաղաւոր մեծամասնութեան աջակցու-
թիւնը վայելէ:

Բեղրպուրկ. 7. (պաշտօնական). Պ.
Վիթթէ նախարարապետ անուանուեցաւ:
Պ. Վիթթէ Ազգային Ժողովի երես-
փոխանական ընտրութեանց համար նոր
օրէնք մը պատրաստեց, Աղաթեմերուն թիւը
600ի կը բարձրացնէ, մէջը ըլլալով 25
գործաւորներն ալ: Բնարող ըլլալու համար
կալուածական տուրք մը վճարելու օրէնքը
պահելով հանգրծ, կը նուազեցնէ պար-
տաւորիչ տուրքին քանակը: Բնահանրապէս
կ'ընդարձակէ քուէարկելու իրաւունքը:

Թէ հոս, թէ Մոսկուա և թէ Հէ-
սինկֆօրս, շատ մը պանքաներ և փան-
ոտուններ վերստին բացուեցան ու կա-
նոնաւոր կեանքի ընթացքը վերսկսաւ: Սա-
կայն, ահա սեփականներ տեղի կ'ունե-
նան Օսեոս և շրջակայները, որ բոլոր
հրեայ տունները կործանուած են: Բազմա-
թիւ սպաննուածներ կան և հազարաւոր
վիրաւորներ սովածահ կը մեռնին:

Լոնտոն. 7. Հրէից Բարեւնապետը
երեւելի հրեայէ մը հեռագիր ստացաւ, որ
կը ծանուցանէ, թէ բազմաթիւ հրեայ հա-
հասարակութիւններ, բոլորովին Զնչուեր
լիցիեր են, ու օգնութիւն կը հայցէ: Ին-
չիտները և ուրիշ անձներ կը խորհրդակցին
ձեռք առնուելիք միջոցներուն վրայ:

Այս ցորեկ հրեայ երեւելիները, Բո-
չիլին բնակարանը գումարուեցան: Որո-
շեցին հանրային զթասրտութեանը կոչում
ընել, օգնութեան հանելու համար Ռու-
սիոյ մէջ զոհ եղողներուն:

Զեթիեէ, 6. Գարատաղի իշխանը
իր երկրին մէջ խորհրդարանական կառու-
վարութիւն հաստատեց:

Վիեննա. 6. Երեսփոխանական ընտրու-
թեանց համար ընդհանուր, առանց ո'ն է
սեղմումի, քուէարկութիւն պահանջող մեծ
ցոյցեր տեղի ունեցան կայսրութեան այլ
և այլ քաղաքները: Բրակայի մէջ այլ
ցոյցերը անկարգութիւններ առաջ բերին:

Պիւրկ. 7. Սլոանիոյ թագաւորը
հոս Ժամանեց, կայսեր այցելութիւն տա-
լու համար:

Լոնտոն 6. Հապէշական Պանքային
յայտարարը հրատարակուեցաւ:
Բարիդ. 7. Երեսփոխանական Ժողո-
վը նախարարապետ Պ. Բուլիէի վստա-
հութեան քուէ տուաւ, պետական պաշտօ-
նէից մեծեղով գործադրի իրաւունքը:

Երեսփոխանական ընտրու-
թիւնը յունուար 7ին տեղի պիտի ունե-
նայ:

ՄԻՆԿԵՐ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Կեդրոնական Պրիմալ Հոթելի գիմնազ. մասնաճիւղ Նոր Պարտի գիմնազ.

Գ Ա Հ Ի Բ Է

ՄՈՒՍԳԻ

Բարեգի 1901ի Յուլիանական տարին մէջ ԱՌԱՋԻՆ ՄՐԱՆԱԿ-Աշխարհի ամենէն ՄԵԾ փարձաորութիւնը փափաքողաց ձրի կը զրկուի մեր Յուլիանական ամեն չեղուէ

S. S T E I N

ՍԵՐ ԳՈՐԾԱՐԱՆ

Ս. ՇՐԷՅՆ

ՀԵՐԱՅԵՐԷ Ն. Բ. ԽՏԻՎԻՆ

ԱՌԱՋԱԼ ԷԼ ԽԱՅՐԱՆ, ԷՋՊԵՐԻԷ

Երկնքում, Այրերում և Զգայներում

ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐ

Գինքը Զափաւոր են:

ՂԱՐՁԻՆ ՆՈՐԱՅՆՈՒԹԻՒՆ

Եղբորական վերամբարձ (սամանէօր) տարանքներ բնակարան կը զրկուին:

ՍԱԿԱՐԱՆ

Երկէ իրիկուս ժամէ 1 րոյ քաշուած

Էրեբունիքի Պահա	Ա. Ո.	9 518
Նէշնէ	"	26 1116
"	"	26 3116
Բաւա - Բաւա	"	198
Պահա - ՍՊԷՆ	"	138
Տէր - Լայթ	Ա. Ո.	12 112
Հիւան	"	28
Լ. Թիւր	Յիւն.	132
Անգանգրիա Լիւ Լիւ	"	15
Գահիւր	"	1120
Թանթա	"	25
Յաւիտ Եւրոպէ	"	18 118
Բիւրի Գոնիւր արեւոյն	Յիւ.	814
"	"	215
"	"	273
Ռամիւ	Ա. Ո.	6 15116
Ինքնըն ինքնագին	"	1 3116
Էնա Էյնէնի Լիւ. Ա. Ո.	"	1 3116
Ինքնըն Էյնէնի	"	1 114
Էյնէնի Էյնա Էյնէնի	"	112
Ինքն. Էյնա Էյնա Էյնէնի Դրոպ	"	0.718
Ինքն. Դրոպ Էյնա Էյնէնի	"	1 114
Պեհերա	Է. Ո.	41 114
Տէր - Լիւ	"	2 318
Ուարաւ	"	6
Ինքնըն Մարտի	"	27
Նշանակիչ Հ.Պ.Է.	"	10 518
Բաւաւ Գրիւրի Բաւա. Յիւ.	"	202
"	"	115
Բաւաւ Դիւ	Ա. Ո.	0.5
Սոլ Էյնա Սոա	"	32 6
Ջիւիւր	"	62
Սիւիւի	"	13116
Անիւ- Ամերիկէն Նալ	"	5 314
Մէնգաւ	"	8
"	"	105
Բաւաւ Էյնա. Բիւիւ.	"	163
"	"	328
ԲԱՄԱՐԱ	"	
Լիւրաւ. Նոյ. 8	"	
Օրաւն վաճառու, Հոգ.	"	10000
Որմէ Երկրաւոր	"	400
Յուլ. Գիւր.	"	6.07
Մայիս Գիւր.	"	6.18
Գիւրաւոր	"	6.07
Երկրաւոր ԲԱՄԱՐԱ	"	
Խաւիւ. Գիւր. Անգանգրիա, Նոյ. 8	"	
Նոյ 1908ի	"	15 15132
Նոյ.	"	15 19132
Մայիս	"	15 314

ՏԲԹ. ՕՎԱՍԻԱ

Որ իր ուսումը և փորձառութիւնը ստացած է Բարիքի առաջնակարգ հիւանդանոցներուն մէջ և որ երկը տարուան միջոցին Գահիւրէի մէջ բազմաթիւ յաճախորդներ շահած է շատ կարճ ժամանակի մը մէջ կը դարձանէ նոր սկսած կամ հինցած հոսույթները, շխախտը (կուլմիլիթը), միզանցի կծկումները, փամփշտատապը (սիսթիթիս) և ծննդական և միզային զործարաններու հիւանդութեանց հետեւանքները, կը դարձանէ նաև սիսթիթիզը և մորթային հիւանդութիւնները:

Հիւանդ կ'ընդունի ամեն օր ժամը 9-12 կէս օր: 3-6 կէս օրէ վերջը, իր բնակարանը Մէհմետ Ալի փողոց, Ամերիկեան գրաւաճառանոցին վրան:

"ԲՈՒՌԻԷ ԵՐՐՈՒԷՆ"
LE COURRIER EUROPÉEN
 Hebdomadaire international
 Rédaction et Administration;
 280 boulevard Raspail, Paris.

Comité de direction: Bjørnstjerne Bjørnson, Jacques Novicow, Nicolas Salmeron, Gabriel Seailles, Charles Seignobos, Giuseppe Sergi.

Redacteur en chef, Louis Dumur.
 Secretaires
 Arne Hammer et Charles Chanvin
 Administrateur, R. Pierre

Իր վարչական մասնաձողի անդամներէն զատ աշխատակից ունի Թուրքիոյ, Լոմպոլոյ, Ֆոն Պար, Ֆրեաների Բասի, Լըրուա-Պոլիէօ, Պառն Սուլէմայու, Միլիերիլիք, Բոլ Ատան Էն, Էն, Էն:

Այսին երկրի մասին կը հաղորդէ տեղեկութիւններ Միջազգային քաղաքական շարժումին հետեւի փափաքող ամեն անձի համար անհրաժեշտ շարաթաթերթ մըն է:

Բաւաւ Գրիւրի Բաւա. Յիւ. 42 ֆր.
 Որիւր երկրներ " 45 -
 Վեց ամիս 8 ֆր. չորս ամիս 4 ֆր.

ՄԻ ԶԱՅԷԲ III

Բայց միայն Կ. ՊՕԼՍՈՅ Զաւանք, Եարա-Ապուիւ-Ազիւ, Եգիպտական թաւորներն գիմնազը, ուր պիտի գտնէք Արեւելեան ճաշակով եփուած համիկ կերակուրներ, լաւ պատրուկութիւն մը, կատարեալ մարդութիւն, և շափաւոր գինքեր:

Փորձեցէք և գոհ պիտի մնաք:

Ճաշարանի սնորհներով ինքը բընակարաններուն մէջ ճաշկերոյթի պատրաստութիւններ կը ստանան լաւագոյն պայմաններով:

Իւրաքանչիւր Սինգլըր մեքենայի վրայ փետուել այս փաճառանիշը (marque),

ԲԱՍԱՆ ՄԻԼԻՕՆ մեքենաներ սպաւած Աւելանգործի ձրի դասեր և մեքենաներու ձրի նորոգութիւն գնողներու տան մէջ: Վճարման դիւրութիւններ: Սինգլըր կարի մեքենաները աշխարհի լաւագոյններն են:

(29)

ԼԱ ՆԻԻ-ԵՈՐԲ

L A N E W - Y O R K

ԱՄԵՆԱՅԻՆ ԵՒ ԱՄԵՆԱԿԱՐԵՒՈՐ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԸ

Զուտ փոխադարձ, հիմնեալ 1845ին

Կը գործէ 82 կառավարութեանց հոկոտութեան ներքեւ:

1903 Յունվար 1ին երաշխաւորեալ գոյքն է Քրանք 1,827,000,000

ԼԱ ՆԻԻ-ԵՈՐԲ 812,711 ապահովագրեալ ունի որը կը կազմեն Ընկերութիւնը որոնց կը պատկանի բոլոր չափերն 1903ին ապահովագրելոց վճարուած շահաբաժիններու գումարը Քրանք 27,670,882:

ԼԱ ՆԻԻ-ԵՈՐԲԻ տիեզերական բոլոր միջնէ հիմա ուրիշ որ և է Ընկերութեան մը յանձնուած բոլորներէն աւելի անկաշկանդ և շահաւոր պայմանագրութիւնն է, յանձնուած օրէն սկսեալ անվիճելի է, ըլլայ զբաղման, ճամբորդութեան, մահուան տեսակներուն և պատճառին, անձնասպանութեան և միջնէ իսկ պատերազմի տեսն: Տիեզերական բոլոր կ'երաշխաւորէ փոխառութիւններ երեք տարի ապահովագրին վճարելէ յետոյ առանց յետագա ապահովագրին հաշուի առնելու, այս փոխառութեանց գումարները զատ զատ նշանակուած են բոլորին մէջ, 30 օր պայմանաժամ իւրաքանչիւր վճարման համար առանց տոկոսի, վճարումները դադրեցնելէն մինչև 5 տարի վերստին նշանակելու առանձնահորհում, յետոյ ապահովագրինները 5 առ 100 տոկոսով հանգերձ վճարելով, մէկ տարեվճար ընելէ յետոյ իրաւանց կորուստ կայ: Ապահովագրութեան երկարաձգումը, բոլորին մէջ նշանակուած ժամանակամիջոցի մը համար, այնպէս որ այդ ժամանակամիջոցին մէջ եթէ մահ պատահի, ապահովագրեալ գումարը կը հատուցուի ամբողջութեամբ առանց հաշուի առնելու անվճար մ'նացած ապահովագրինները:

ԼԱ ՆԻԻ-ԵՈՐԲ 4 առ 100 տոկոսաբեր պայման ալ ունի, որ աշխարհի մէջ ցարդ գտնուած պայմաններէն ամենէն աւելի նպատաւորն է, Աւելի մանրամասնութեանց համար գիմիւ «Լուսաբեր» խմբագրատունը

ՏՕԲԲ. Ի. ՏԷՄԻՐՃԵԱՆ

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

ՇԱՐԱ ԲԱՄԵԼ, ԹԻԻ 8, ՇԵՓԵՐԵՏ ԶՕԹԵԼԻ ԴԻՄԱՅԸ

Կը դարձանէ տիկոյի և լինտերու ամեն տեսակ հիւանդութիւններ ելեքտրական և ուրիշ միջոցներով, ըստ նորագոյն և կատարելագործեալ գրութեանց:

Կը պատրաստէ ոսկիէ ակուաններ և կամրջակներ (travaux aux ponts et couronnes) որոնք առանց արհեստական քիմիքի և առանց ամրացուցիչ թելի (crochet) կ'ապահովեն արհեստական ակուաններու տոկունութիւնը և տեղեկանութիւնը:

Նոյնպէս կը պատրաստէ քառուէ լինտերով տիկուաներ, և առանց ցաւի կը քաշէ ֆուսուած ակուանները, լինտերու կամ ընդհանուր ջիլիբու վայրկեանական թմբութեամբ:

Յաճախորդներ կ'ընդունի ամեն օր, առտուան ժամը 9էն—իրիկուան ()

ՊԱՏԱՆԻ

Chigwell, London.

Պատկերազարդ ամսաթերթ:

Իւրաքանչիւր թիւի մէջ 10-12 պատկերներ կը գտնուին, տղոց համար խիստ հետաքրքրական:

Գին երկուք ու կէս Ելիւն:

Երկուքն ալ կ'ընան սատցուիլ «Լուսաբեր» խմբագրատունէն:

ՊԱՏԱՌԻԹԻՒՆ

ԱՐԵԻԵԼԵԱՆ ԽՆԴՐՈՅ ԵՒ

ԱՌԱՋՆՈՐԴ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԻ

2 Հատոր, 676 էջերէ բաղկացեալ

Գիմիւ Prof. G. Thomaian

Chigwell, Essex.

Գին փոստի ծախքով երեք ու կէս Ելիւն: